

KONKURENCESCHOPNOST ČR V MEZINÁRODNÍM SROVNÁNÍ

Anna Kadeřábková
Centrum ekonomických studií VŠEM

www.cesvsem.cz

Liberec - 10. 4. 2006

I. RŮSTOVÁ VÝKONNOST A MAKROEKONOMICKÁ STAILITA

Růstová výkonnost ČR

(reálný růst HDP) - dvě rozdílné periody

- 1996–2000: Ø roční růst HDP 1,5 %
- 2001–2005: Ø roční růst HDP 3,6 %
 - 2004: růst HDP 4,7 %
 - 2005: růst HDP 6 %

Faktory urychlující růst 2000–2005

- Silný příliv přímých zahraničních investic a rostoucí význam podniků pod zahraniční kontrolou
- Rychlý růst domácích investic a exportu
- Vstup do EU
- Konsolidace bankovního sektoru

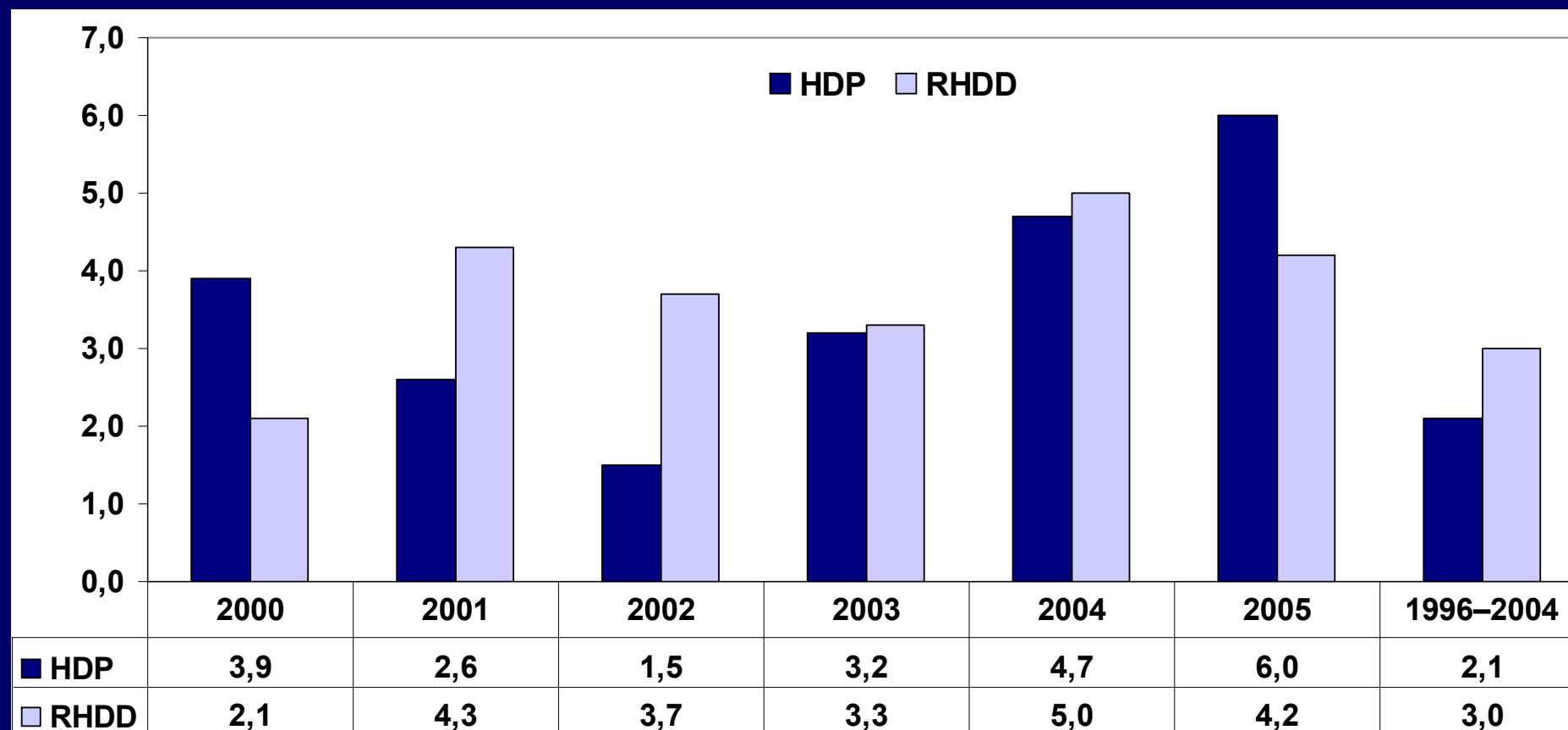
Proč HDP nemůže být jediným ukazatelem ekonomické výkonnosti?

- **HDP** je ukazatelem produkčního výkonu rezidentských jednotek včetně podniků pod zahraniční kontrolou.
- **Růst blahobytu** je ovlivněn i směnnými relacemi v zahraničním obchodě, rozdělováním důchodu se světem i tím, jak je HDP užit.
- Proto je nutné zkoumat vývoj ukazatelů reálného důchodu i vývoj užití HDP (spotřeba a investice).

Alternativní ukazatelé SNÚ, které odráží vliv směnných relací (T/T) a procesy rozdělování důchodu se světem

- Reálný hrubý domácí důchod (vliv T/T)
- Reálný hrubý národní důchod (vliv T/T a salda prvotních důchodů se zahraničím)
- Reálný hrubý disponibilní důchod (vliv T/T, salda prvotních důchodů a salda druhotných důchodů se světem)

Růst reálného hrubého domácího důchodu (RHDD)

- **1996–2004**: značný předstih RHDD před HDP v důsledku příznivých T/T
- **2005**: výrazné zhoršení T/T

Implikace pro analýzu a hospodářskou politiku

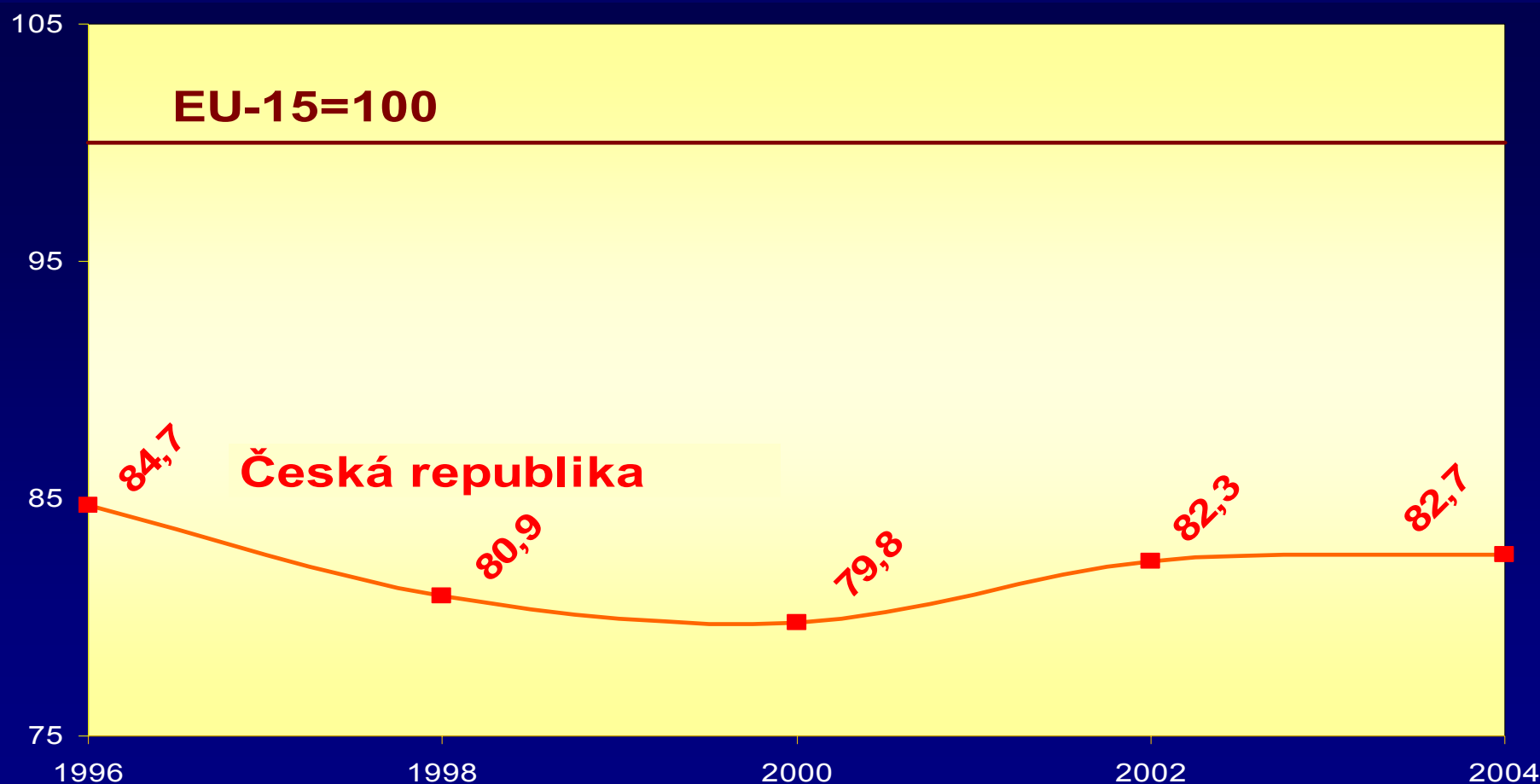
- Hospodářská politika potřebuje všestranný a co nejpřesnější obraz o vývoji národního hospodářství
- K tomu nestačí makroekonomické indikátory běžně využívané (především HDP)
- Ukazatelé reálného důchodu (především reálný hrubý disponibilní důchod) jsou z hlediska blahobytu země důležitější než HDP
- Rozdíly ve vývoji ukazatelů mohou být u některých zemí značné
- Hospodářský růst musí být posuzován v návaznosti na vývoj poptávky a makroekonomické rovnováhy

II. KVALITA INTITUCIONÁLNÍHO PROSTŘEDÍ

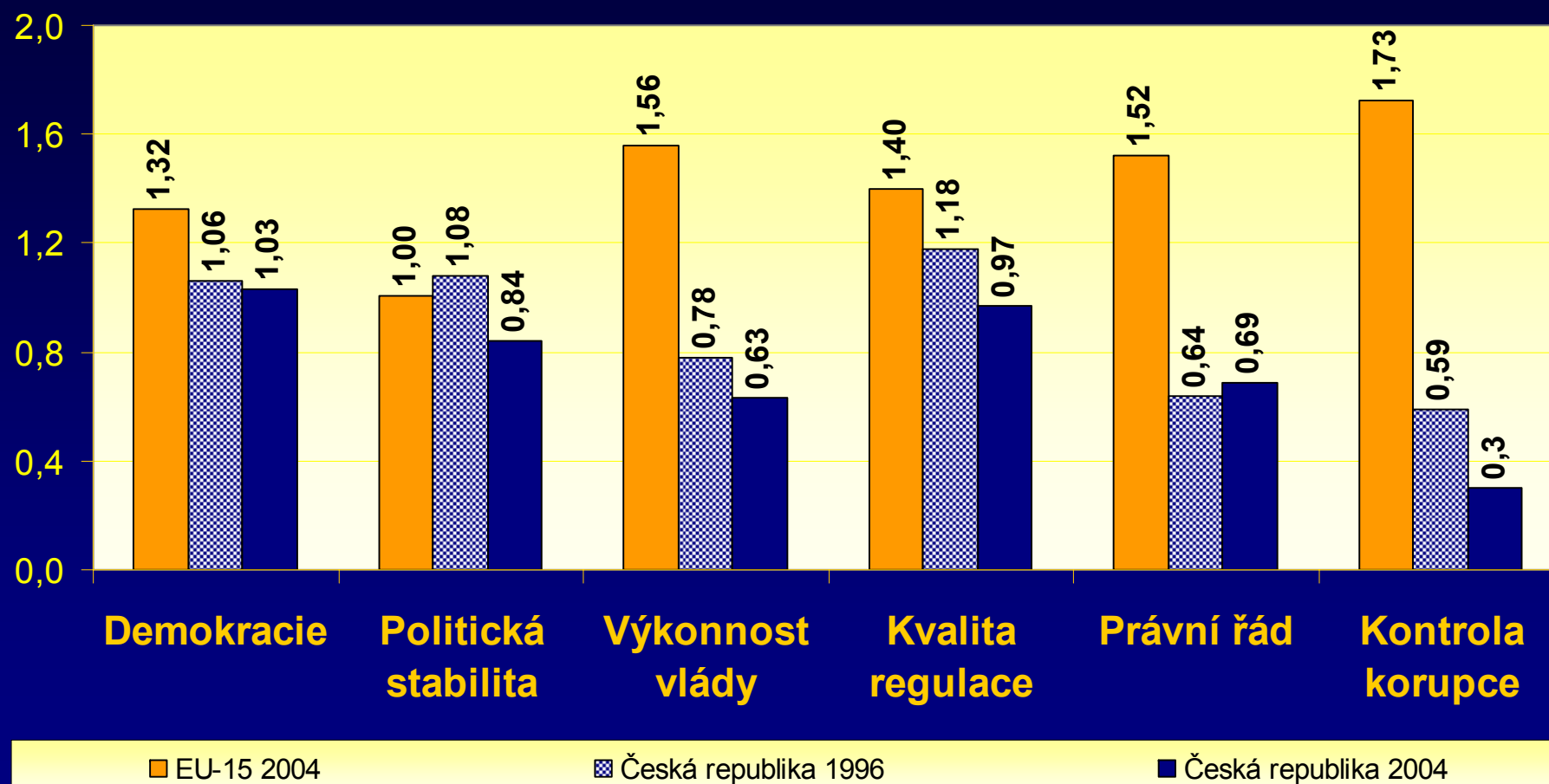

Souhrnný ukazatel	1996	1998	2000	2002	2004	Δ (2004-1996)
EU - 15	1,49	1,53	1,51	1,52	1,42	-0,07
ČR	0,88	0,76	0,70	0,81	0,74	-0,14

KVALITA SPRÁVY

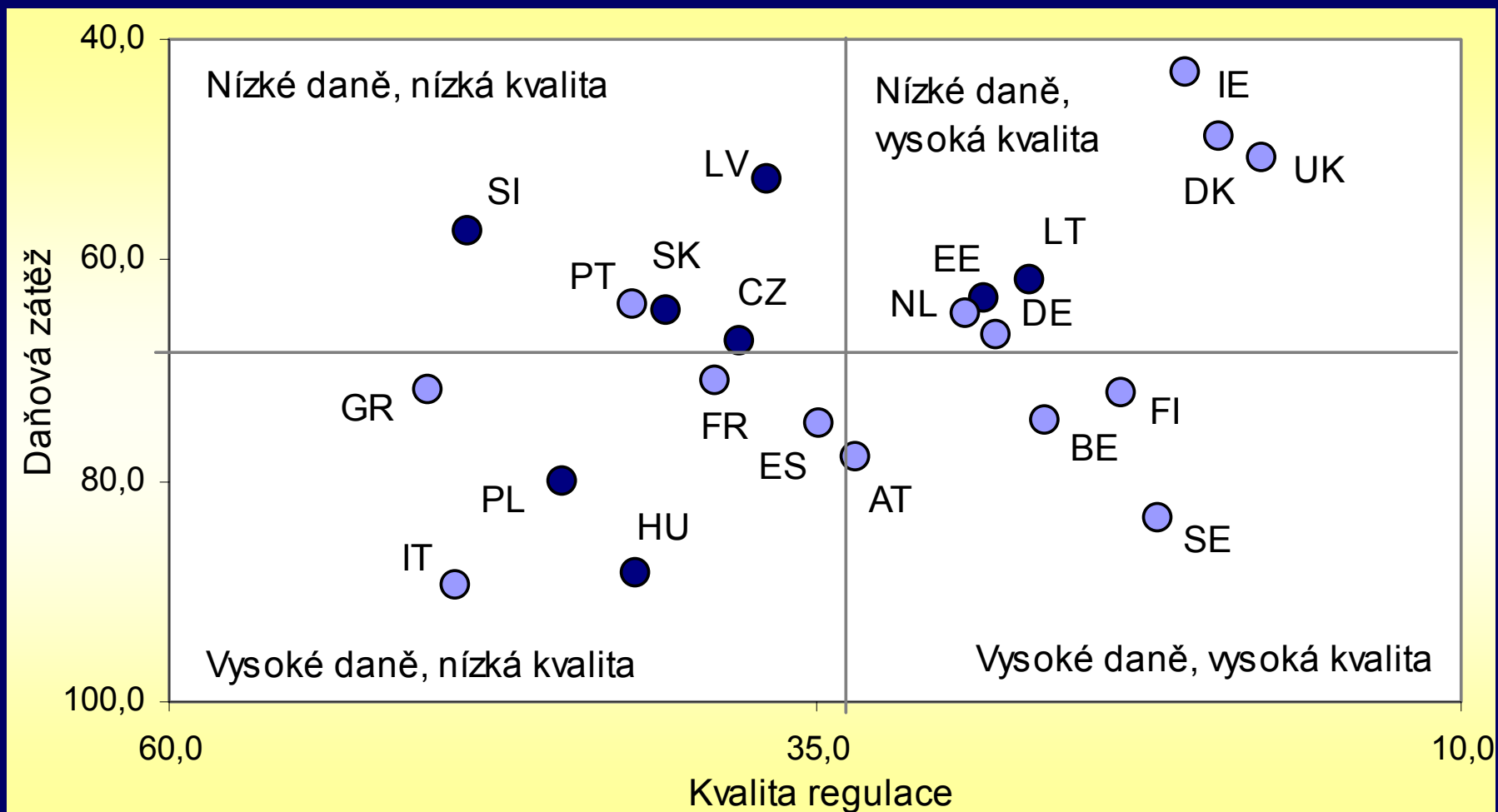
Subindexy kvality správy - 1996 a 2004

PODMÍNKY PRO PODNIKÁNÍ

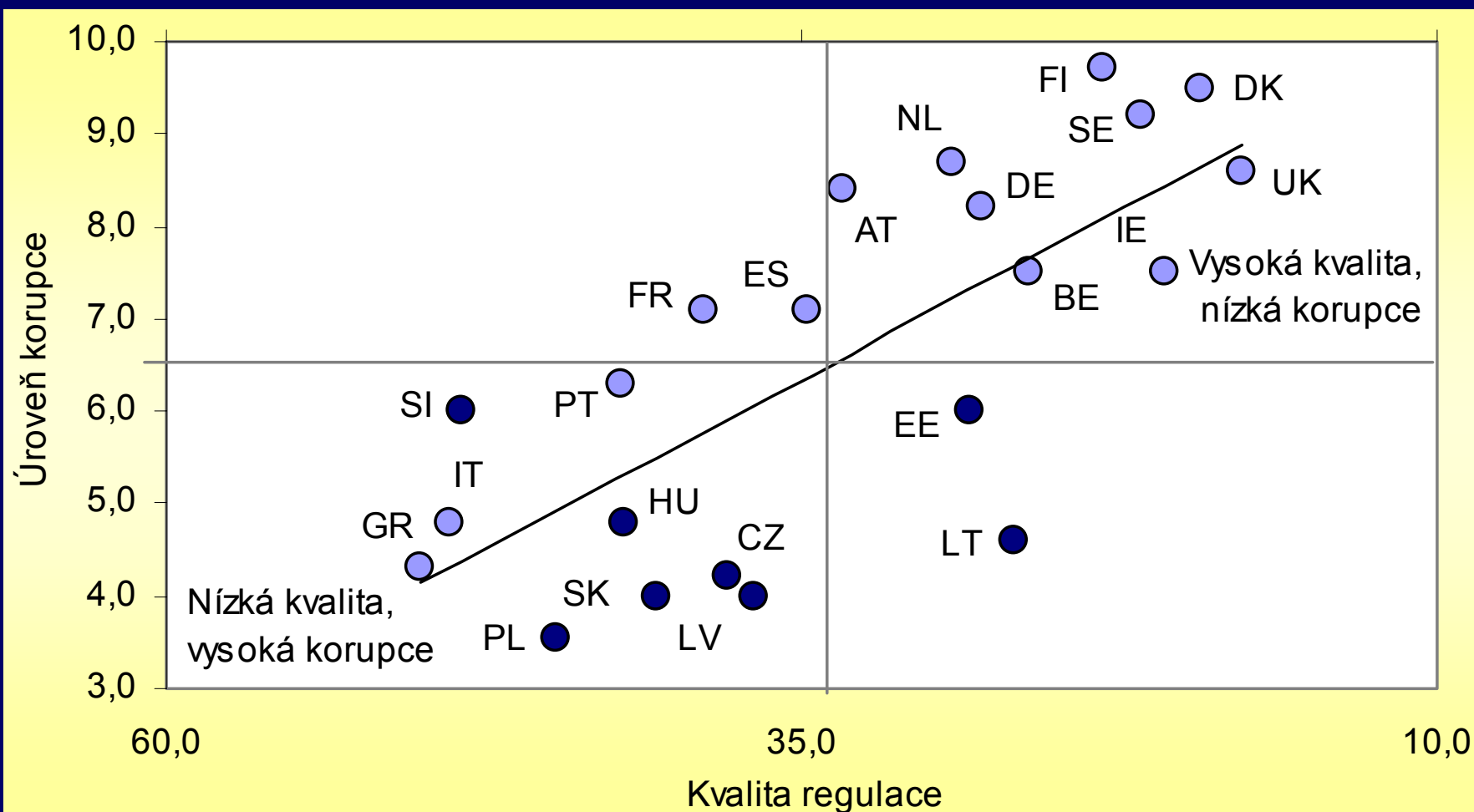
Celkové pořadí	41
(1) Zahájení podnikání	77
(2) Udělování povolení	87
(3) Regulace zaměstnanosti	60
(4) Registrace vlastnictví	57
(5) Získávání úvěru	13
(6) Ochrana investorů	58
(7) Platba daní	70
(8) Zahraniční obchod	24
(9) Vynutitelnost smluv	21
(10) Ukončení podnikání	121

Vztah daňové zátěže a kvality podmínek podnikání (v %)

PODMÍNKY PRO PODNIKÁNÍ

Vztah kvality podmínek podnikání (%) a úrovně korupce (CPI)

Význam kvality podmínek podnikání a implikace pro změnu

- zvýšení efektivnosti alokace zdrojů
- snížení příležitostí a motivací ke korupčnímu chování
- zvýšení výkonnosti zejména malých a středních firem
- zlepšení inovačního prostředí
- účinná podpora konkurenceschopnosti a inovační výkonnosti
- náročnost systémových změn/význam odporu zájmových skupin

Institucionální kvalita

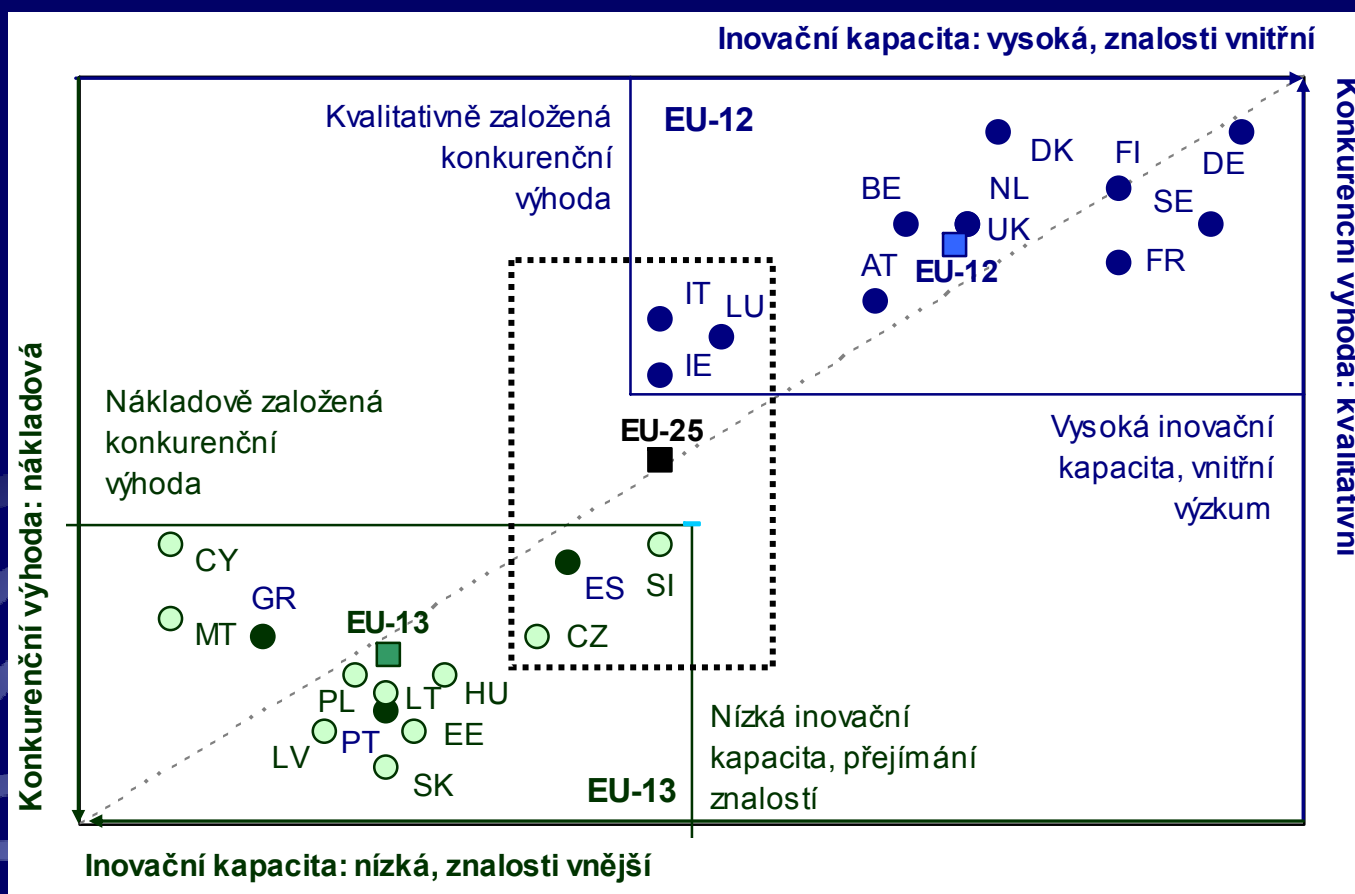
- Institucionální prostředí v ČR nedosahuje institucionálních kvalit EU-15 ani v jednom ze sledovaných ukazatelů.
- Nízká kvalita vytvořených podmínek pro podnikání tvoří významnou bariéru rozvoje ekonomiky.
- Na základě uvedených dat je možno konstatovat: Zvýšení konkurenceschopnosti české ekonomiky vyžaduje v krátkém období základní změnu institucionální prostředí formou institucionální reformy, v dlouhém období pak změnu klimatu ve společnosti („druhou“ společenskou transformaci).

III. KVALITATIVNĚ ZALOŽENÁ KONKURENČNÍ VÝHODA

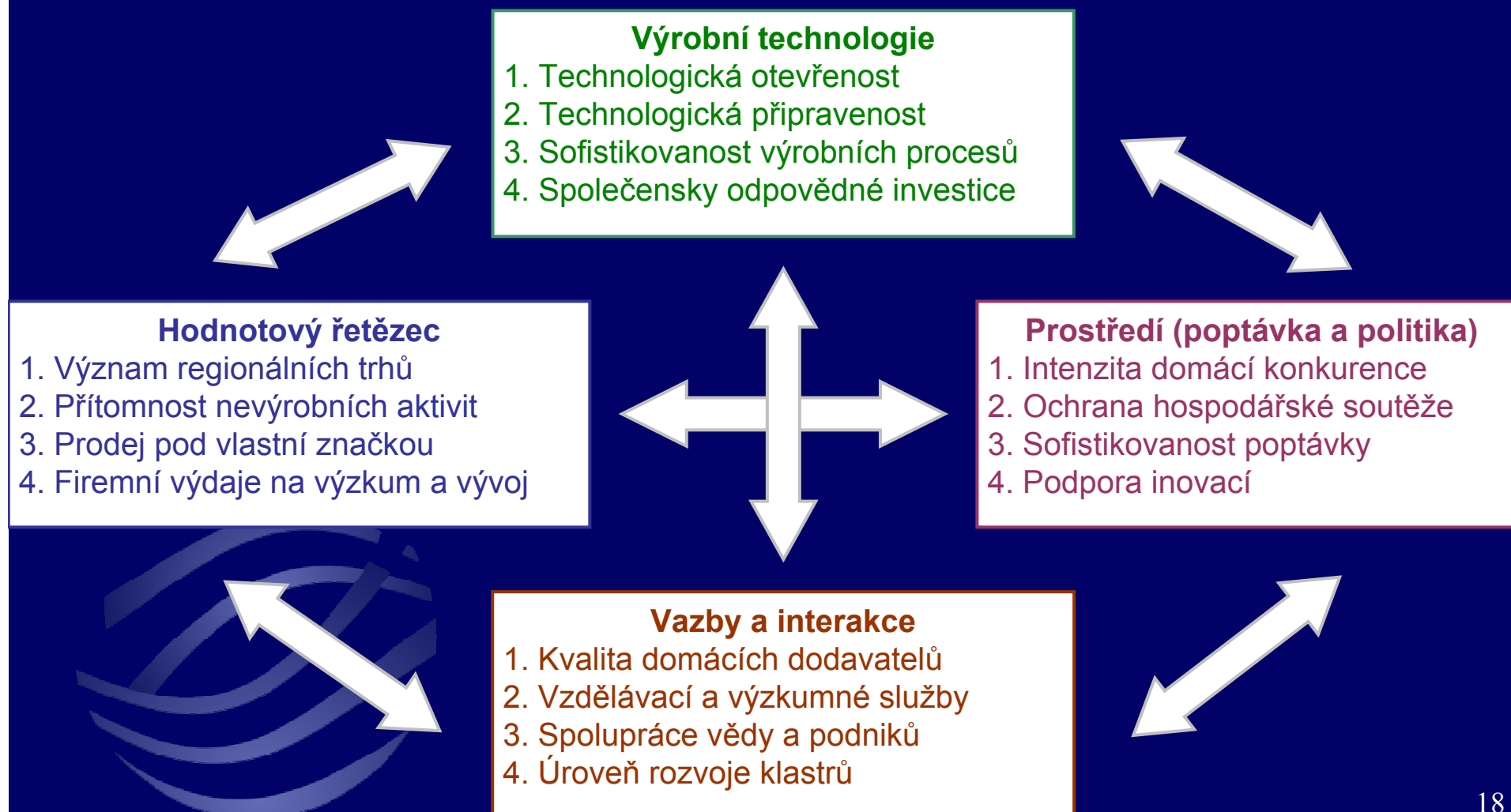

Matice konkurenční výhody

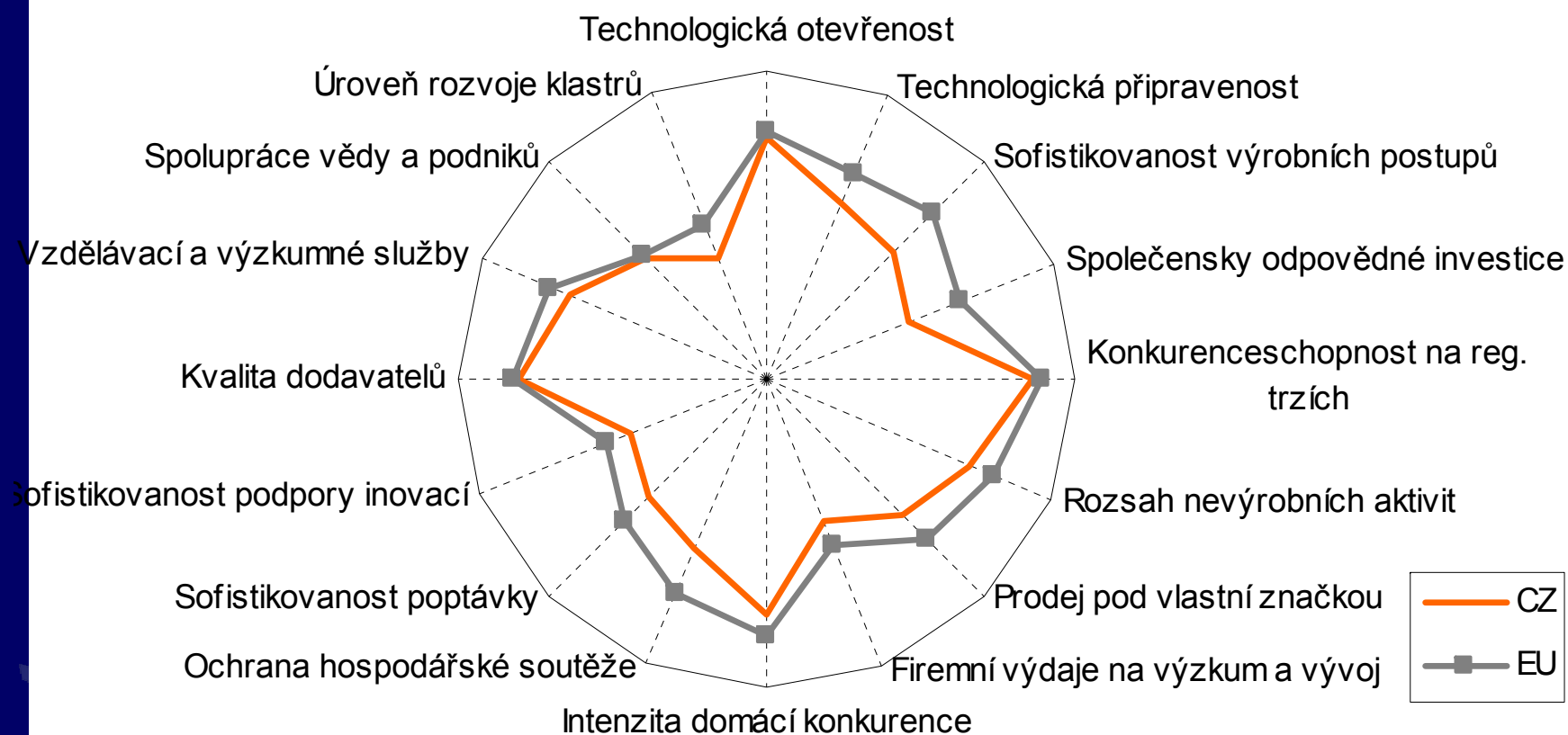
- Zdroje konkurenční výhody a technologických znalostí (úroveň inovační kapacity)

Diamant konkurenční výhody

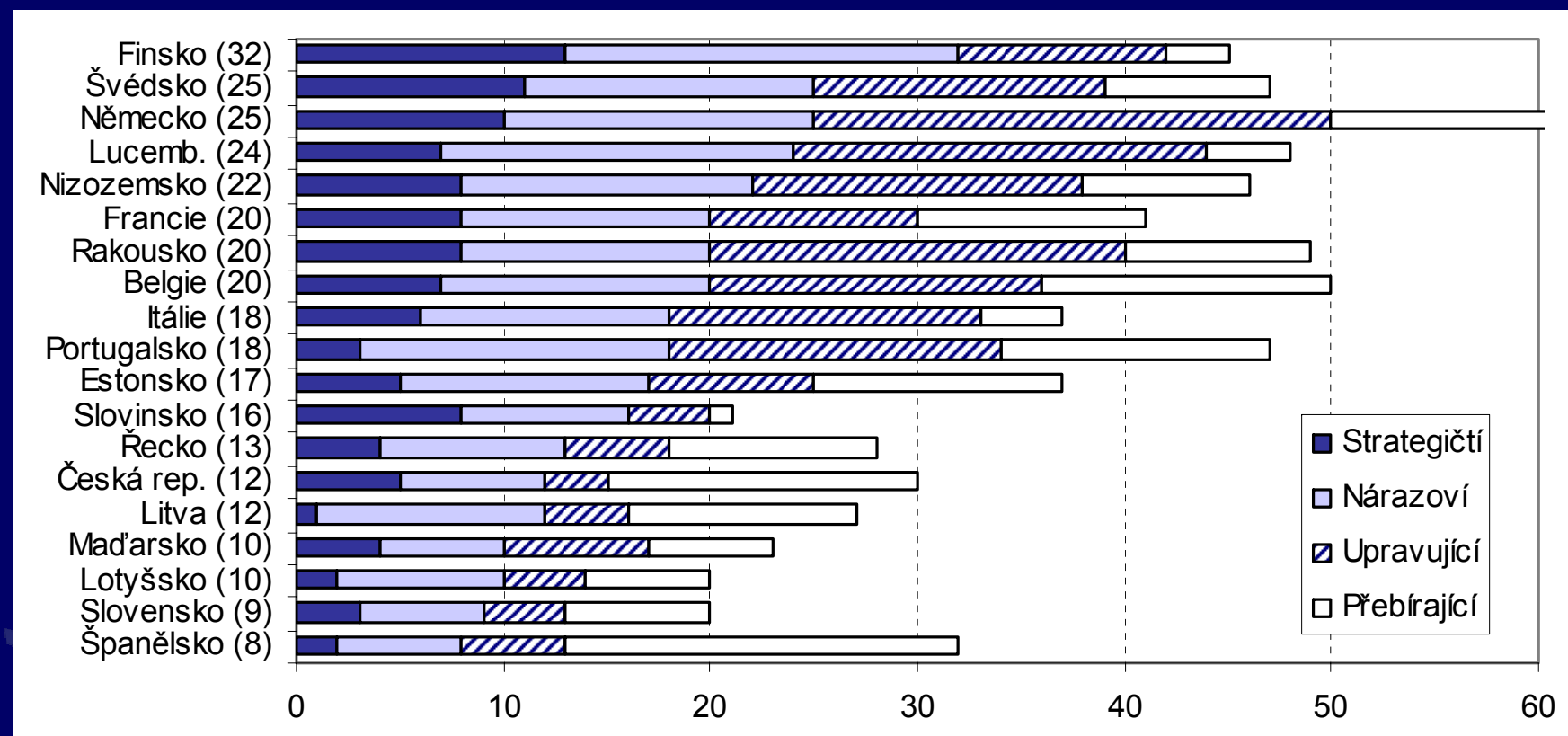

Přehled ukazatelů kvality konkurenční výhody

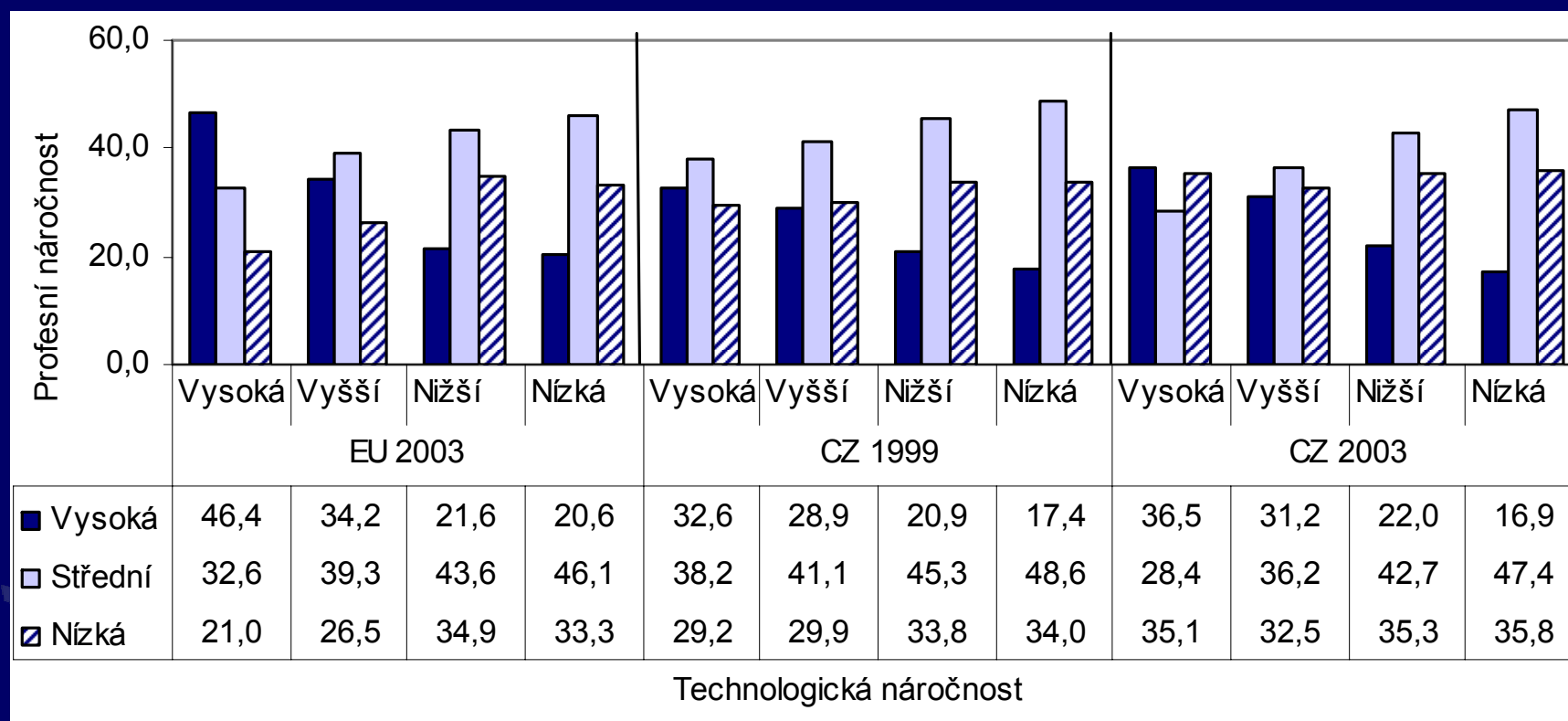
Výrobní technologie:

Struktura inovátorů podle typu inovační strategie (v % všech podniků), 1998-2000

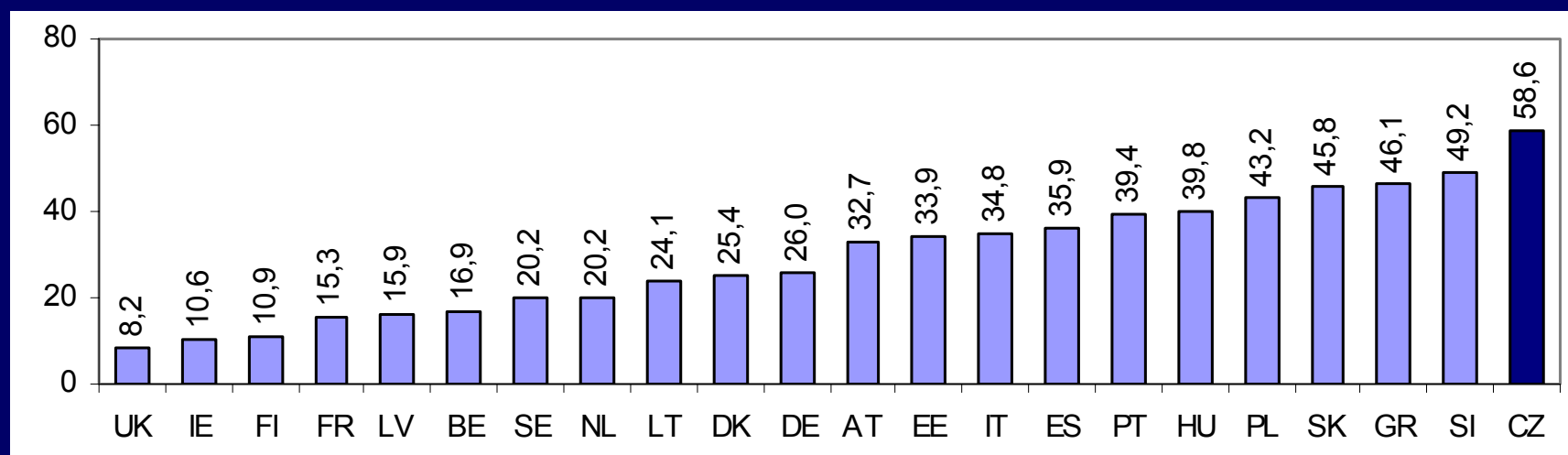

Hodnotový řetězec:

Struktura pracovníků podle profesní náročnosti v technologicky odlišených odvětvových skupinách zpracovatelského průmyslu (v %)

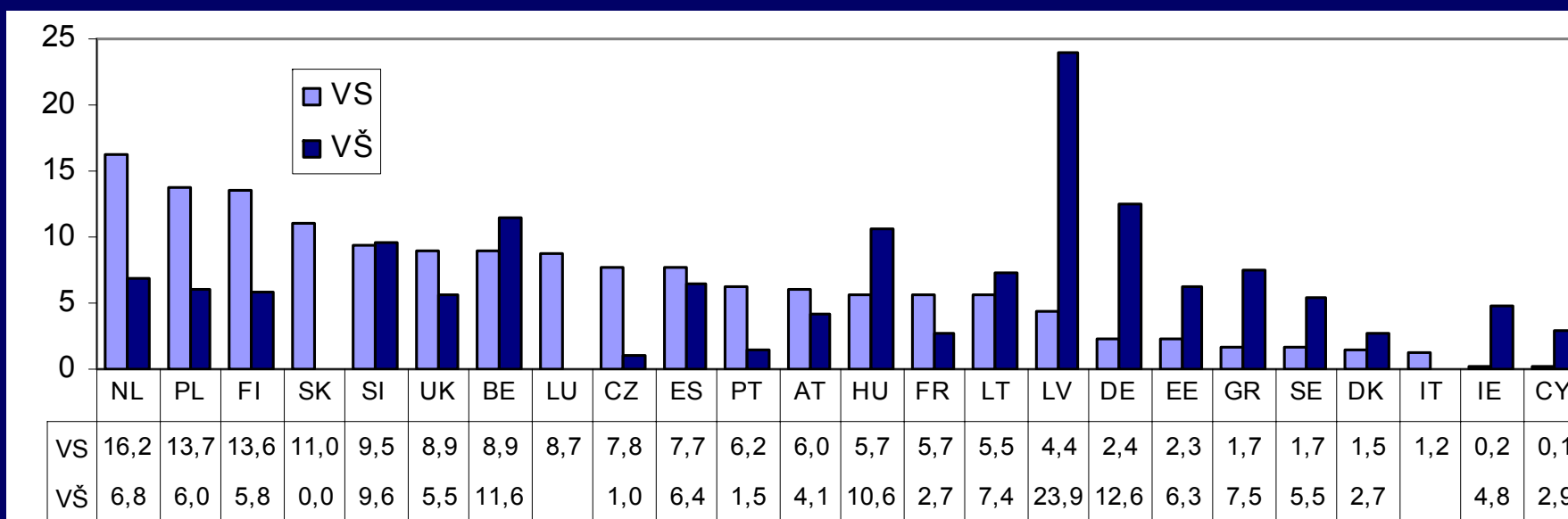

Kvalita prostředí: Podmínky zahájení a ukončení podnikání (v %)

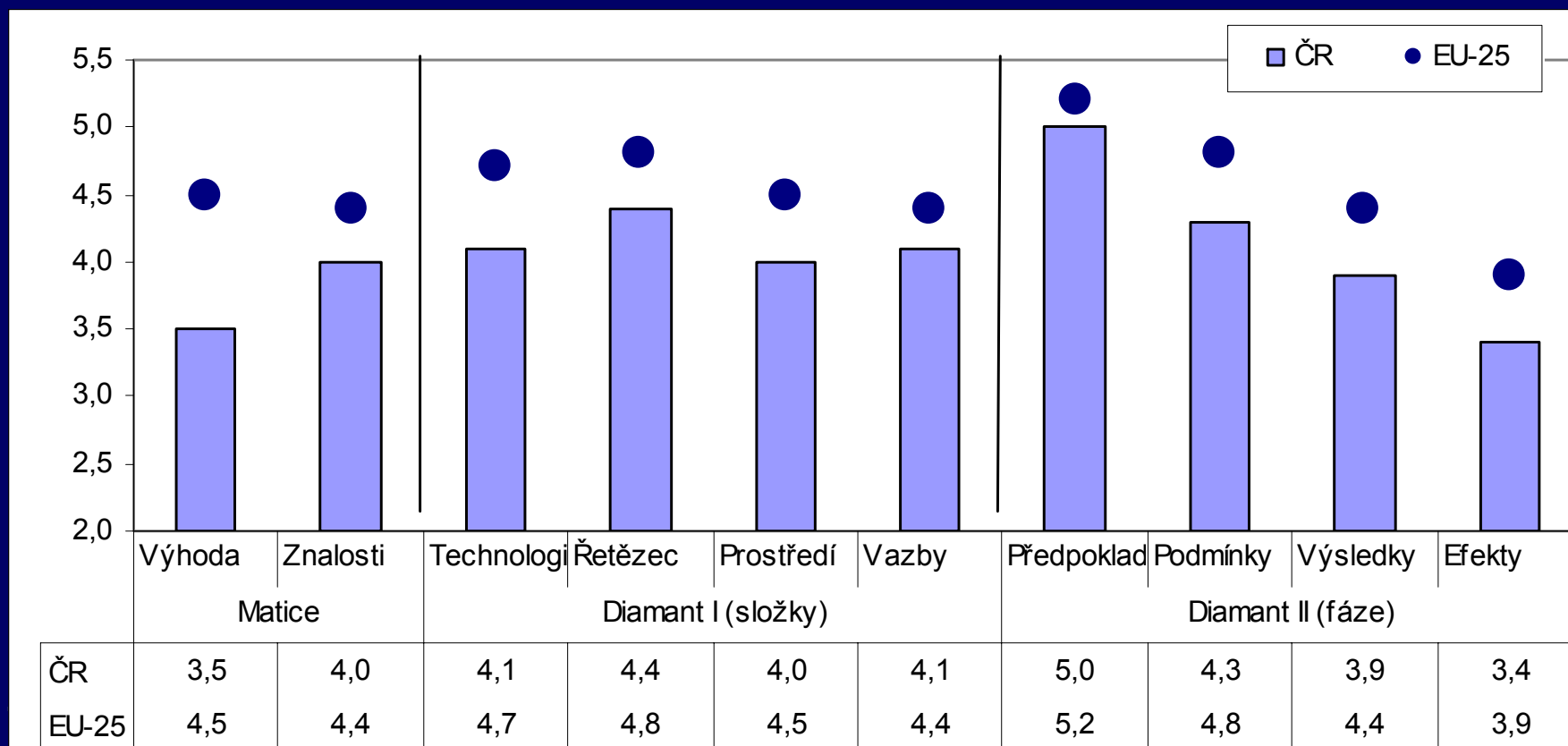

Vazby a interakce:

Podíl podnikového sektoru na realizaci výzkumu ve veřejném sektoru (VS) a na vysokých školách (VŠ), 2003 (v %)

Hodnoty matice a složek diamantu konkurenční výhody

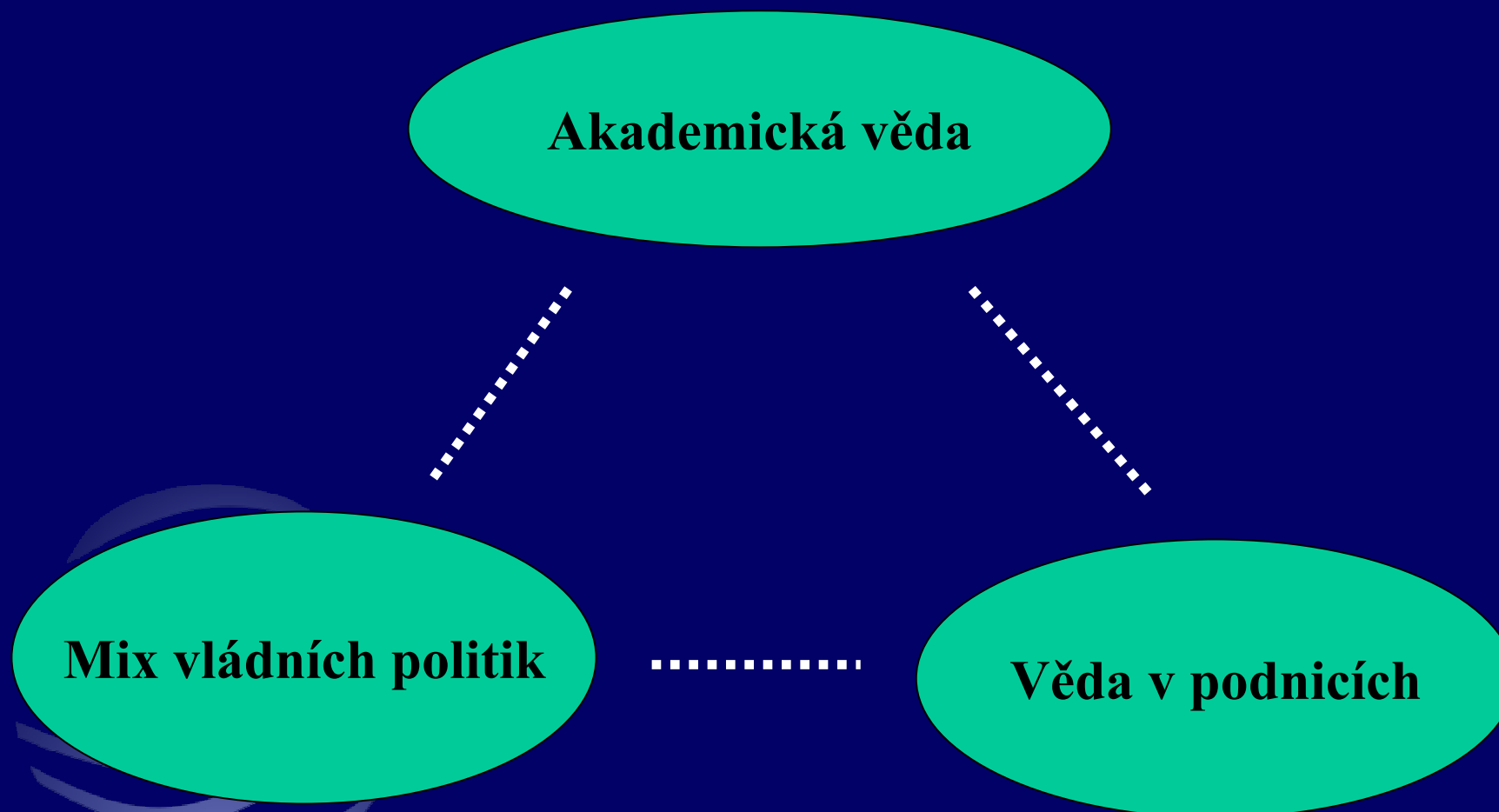
Konkurenční výhoda

- konkurenceschopnost tažená efektivností, spíše nákladově založená
- závislost na vnějších zdrojích technologických znalostí, schopnost přizpůsobení domácím potřebám, rozvoj vnitřní inovační kapacity omezený
- nižší technologická úroveň, kvalitativně méně náročná pozice v nadnárodním hodnotovém řetězci, slabší technologický transfer, nízká sofistikovanost poptávky, spíše nespecifikovaná podpora inovací, slabá intenzita a pestrost vazeb a interakcí
- odvětvové a regionální (strukturální) odlišnosti výkonnosti, rostoucí význam podniků pod zahraniční kontrolou pro konkurenceschopnost
- výrazné rozdíly mezi skupinami zemí EU ve zdrojích a výsledcích konkurenceschopnosti
- nezbytnost národně specifických podpůrných politik zohledňujících širší společenský kontext

IV. INOVAČNÍ VÝKONNOST

Národní inovační systém (NIS): teoreticko-praktická koncepce

Zdroje vědění, výzkumný a inovační systém

- **Růst** VaV výdajů a **reprodukce** struktury VaV systému
- **Růst podnikového výzkumu** v odvětvích vyšší technologické náročnosti v průmyslu a službách
- **Chybějící vztahy** mezi akademickým výzkumem a podniky
- **Růst** VaV výdajů v sektoru vysokých škol a **pozvolně** postupující jeho restrukturalizace

Inovující firmy: zdroje, strategie růstu a ekonomické efekty

- Silný „**tah trhu**“ – výrazné konkurenční prostředí
- Orientace na **inkrementální inovace** – kvalita produktu a služeb
- Využívání vnějších hmotných prostředků – vnější finanční omezení
- Využívání **vnitřních** nehmotných prostředků
- Nízká míra **kooperace** mezi firmami i v rámci NIS
- Nízký „**tlak vědy**“ – nízká dynamika a otevřenost znalostní infrastruktury

Infrastruktura pro podporu inovací – poznatky CIS, EIS, EXIS

- ČR – **dohánějící země** s předpoklady pro růst – přijatelná konfigurace infrastruktury
- ČR – inovační výkonnost podle profilu – **adaptující** techniku (s nízkou dispozicí pro modifikaci techniky a relativně příznivější dispozicí pro reakci na strategické technické směry a příležitostné využívání nové techniky)

Infrastrukturní slabiny

- „Tlak“ vnitřní znalostní báze
- Toky vědění
- Správa diverzifikovaného NIS
- Převaha konkurenčních forem koordinace nad kooperačními

Růstové možnosti

- „Tah“ trhu“
- Růst poptávky po inovacích
- Diverzita NIS
- Kapacity k aplikaci
- Lidské zdroje pro inovaci

V. TENDENCE ROZVOJE INFORMAČNÍ SPOLEČNOSTI

Výdaje na ICT

- po poklesu investic 2000 – 2002 (propad internetových firem), od roku 2002 znovu nárůst,
- EU-25 - nižší výdaje (6,4 % HDP) oproti USA (7,8 %) a Japonsku (8 %),
- v ČR - relativně vyšší výdaje na komunikační technologie oproti informačním technologiím – dynamika a zájem o telekomunikační infrastrukturu

Aplikace elektronického podnikání (e-Businessu)

- nejvýznamnější oblast e-Businessu – elektronické zásobování (e-Procurement),
- dnes představuje 85 % objemu obchodů realizovaných elektronicky,
- základní princip – elektronická výměna obchodních dokumentů (objednávky ...),
- zřejmě klíčový faktor konkurenceschopnosti firmy z pohledu ICT

ICT na úrovni firmy

- problém úrovně a efektivnosti využití ICT,
- kvalita řízení ICT – chybí procesně orientované řízení, ukazatele pro řízení provozu a rozvoje ICT, standardy atd.,
- malé a střední firmy – vysoké vybavení infrastruktury, aplikace - pouze běžný provoz na bázi standardních systémů

Trendy firemních ICT

- od investic do infrastruktury a základních aplikací do rozvoje aplikací přinášejících konkurenční výhody,
- rychle rostoucí význam analytických aplikací (Business Intelligence) – dnes roční růst 22 %, do 5 let rozšíření do většiny firem,
- formy integrace IS firmy s obchodními partnery – e-Business, dodavatelem řízené zásoby, webové služby

Informační společnost

- **Rozvoj informační společnosti**
 - relativně silnější pozice nových zemí EU v infrastruktuře, zatím podstatně slabší v náročnějších aplikacích
- **Poptávka a nabídka ICT**
 - dosud silnější poptávka po technologiích, slabší po službách ICT, lze očekávat právě opačný vývoj,
 - nabídka trhu ICT – postupný přesun do služeb,
 - využívání možností offshoringu – poskytování služeb ze zahraničí infrastrukturou internetu,
- **ICT na úrovni firmy**
 - sílící pozice analytických a integrujících aplikací